

Бүгү-делегей кыстарынын ужуражышкынынын Москвада чедип келген кыркжыкчи-лери совет аныктарынын амыдыралыгын, боттарынын чажыттарынын амыды-блал болгаш өөрсөткөргө-блал таныжып туралар. Делегейни хой курттарыдан келген кыстар Москва заводдарына, фабрикаларына, дээди өөрсөткөргө чөдөргө болгаш техникумдарына барганнар.

ЧУРУКТА: Бүгү-делегей кыстарынын ужуражышкынынын кыркжыкчилери «Юность» деп аалчылар бажытынын экинчине. В. УГЛИКТИНЬ фотозу. (СЭТА-нын фототехникизы).

Көрүкчүлөр чугаалап тур Школачыларга шинден

Салжак Комбу (Бай-Тайганын Кара-Хөл ортумаа школачынын директору):

Ам Алдан-маадыр аттыг чурт-шывачыл музейи турар бажыг шагда хөгжүм-шин театры турган чүе. 1944—1945 чылдар үе-ан-ле боор, дөрткү класска өөрсөтпү тургаш, ук театрға эң-не баштай. «Албадаткаш эм-чя болган» деп ший көрдүм. Ону тыва дым кырынга ойноган. Номада бажып казы кижилерин ову-хөвирин ол хөвэр кылдыр «айргизи» ойнаптарын көрүп чоран эес, мычан аажок магадан мен. Каш хонукта артистерини ову-хөвирин карамаа көстүп, сагыш-сеткилден ирзавий турган. Бистин амыг хоочун артистерини-ле боор, чогуу кайы артист кымынч ролон ойнаа деп чүеин билбөз мен, таныва-даа турган мен. Таныр-лаа болза, үнү өскөртп, ары-базы булуп, идик-хөвирини олу кет-тирип алырга, киж кайы танымыр. Оон эскөткө-ле артистерини оюнуу-шпини со-нуургаар апарган мен.

«Хорагай идиктер» деп шанде иенин ролон К. Хүргүлөк тергине-не ойнаар! Иени иштини сагыш-сеткилден аждары-не кичөөтөй салып, шпини-шпини, ары-шарынын өскөрткө-ле иенин, үн...

Магаддым

М. ЛАЙДЫП (Тес-Хөмнүн Ак-Эрик суур-да пенсионер):

Ам 68 харым мен. Терзэ колхозунга малчын чорум. 20 чыл дургузунда хой, 10 чыл дургузунда инек малдадым. Кини, концерт болгаш ший көрөөнү инек мен. Көзөгө артистер чедип кээрге, бир-ле ба-йырлаа ишмаш алаар. Бланын бажып урулдарын «Артистер келген, артистер кел-ген» деп өөрүп хөгөп турары аажок боор чүе. Мычп турар-турар, артистерини ою-нуу көрүксөз көдөз чон клуб дола бээр... Бот дугайты чүле ший аймаан беэи бо үеге чедип дыка хөйү көрдүм. Хоочун-лаа, анык-лаа артистерин ойнаары магадаар мен. Виктор Кок-оолдун «Хайраан-бот» деп шпини катп-катп көрүксээр мен. Кайгамчык ший! Шагда бо бистин хоочун

Анык күштер турда

В. ХЕРТЕК (Кымылдын педагогика ин-ститутунун филология факультетинде ийги куручу):

Бистин хөгжүм-шын театрынын арти-стерини орус, тыва дымдарда ойнаа хой шпини көрүксөдүм. Олар суралгы-лаштыкы-лаа, орус классиктиг-даа, совет үеин-лаа кайгамчык шпини бистин чога баралдаган.

Хөгжүм-шын театрынын ам дөрсөткө сезону испан драматург Лопе де Веганын «Танш башкызы» деп ший көжөгөлг, шү-дүктөн каттырынг шпини-биле ажиткан. Ол драматург чурттан келген чылдарында 1800 харе ший бижээн. Амыг номчулгаларга оларын 500 харез билдиги боор арт-кан. Ол шпини көрдүм. Шпини-ла, анык-

УЛЕГЕР ЧОК АДА

Школа-блел ала-шенин со-рулгазы чангыс — анык кижини кижилери, бичи кижилерин амыдыралга өөрсөт-ри.

Бо берге болган нарын ай-тырыгы школа болгаш өг-блел бот-боттарына дузалажып, деткини тургаш, деиге шпини-пирлэри албан алаар.

Бир үес мыдыг эес болза, урулгар кижизилдигине кан-дыг-бир чедипшкни чедип алы-ры берге болгаш кошкык өөрсө-дүлгелит, багай кижизилдиге-ли өөрсөткөчүлөр тыптып кел-гилерин чылагаланы моон үер.

Билат ала-пелер урулгары-нын келер үеинче, дартыа хү-нүчө сагыш салбайн, ам бир

ХЕРЭЭЖЕННЕР ТАЙБЫН БОЛГАШ ДЕПШИЛГЕ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛДЕ

Октябрьнын 20—24-те ГДР-нин найысылалы Берлинге Делегейни херээженнер чылыга тураскаткан Бүгү-деле-гей конгресси болур. Совет делегациянын составына бүгү-ле эвилелдекен республикаларнын төлөөкчилери, куруненин болгаш хой-нитинин суралгы амылданчылары, эртемденер болгаш культураныг мастерлери, Ада-чурттуң Улуг дайыны-нын хоочуннары кирген. Болур деп турар конгресс-биле хол-баштыр бодунун бодаларын чугаалап бээрин Совет херээже-нерини комитетинин даргазы, Совет Эвилелинин Маадыры, ССРЭ-нин умудукчу-космонавты Валентина Владимировна НИКОЛАЕВА-ТЕРЕШКОВАДАН СЭТА-НЫН корреспондентизи дилээн.

— Херээженнерин дед эр-гезинин, боттарынын чурт-тарынын амыдыралыгын, тай-бын дөш демиселге оларын идикейлиг кижирин бистин үеисте чугула ужу-дузалап болу берген. Амыг үеде херэ-эженер киж төрөдөгө-нүн бүгү материалдыг болгаш угаан-бодал байлактарынын үштүн биринден хой кезин бүдүрүп туралар—деп, В. В. Николаева-Терешкова чуга-лаан. Революст болушкун-нарда, национал-хосталгыг шпини-шпинде, улустарын бүгү-нитин амыл чок чөру, социал депшилге дөш де-миселге олар чөругү улуг ролду ойнап турар. Мычанга Бер-линге болур Бүгү-делегей кон-грессинге улуг соңуурал бил-

лингир. Делегей болгаш де-мис-кэр айы-биле 100 организа-ция, 120 ажит курттардан делегациялар алаа, кыркжык күзөн.

Конгресске белеттел, ужу-ражышкынын боду делегей-нин дүшкүрүлү чөрунүн ча-гырылышкынын, тайбын-нын болгаш улустарын аймыл чок чөрунүн амыс кү-ведерини херек кырынга ба-дыктаары дөш демиселдин үеинде боор турар. Ол чазгай херекке СЭКП-нин XXIV съез-динин хуулап алган Тайбын программанын ботландырып турары, оон соонда бистин пар-тиястын тайбын инициати-ваары, СЭКП ТК-нын Игиле секретары эл И. И. Бреж-невтин мога чок ажал-чөру-

Журист

оруктар

БИЛЕ

Солун, чараш похоттарлыг, ырак-уаа аян-чоруктарлыг, экскурсияларлыг, кайгамчык ужурадаларлыг турисчи тай чангылааны өрте берген. Бистин республиканын школачы-ларын чайгы дымтангаланын база чөкчүг солун арттырген. Оон херчининге каш-ла пн-жекти кирип көрөй.

Кунгуртук ортумаа школа-зынын өөреникчилери чайгы дымтангаланынын үеинде ол хонукту солун аян-чорук кылганнар. Олар Кунгуртуктап үнүш, Тере-Хөл, Лагнур, Белдир, Кунгуртук мычар маршрут-биле чораш, 223 километрин чадаг эртин, төрөн черинин каас чурумалдыг чөд-дери, аны-мени-биле таныш-каннар.

Кымыла анык туристер станциянын кешигуерин бергезинин талазы-биле үшүу категориянын маршрутунга ха-мааржыр аян-чорукту кылган-нар. Олар Токунуу шапкин хемдерине саддылар, кадыр-берт оруктарын чадаг эртин туртап, нитизи-биле 300 километр хөмчөөлүг маршрутун эртеннер. Анык туристер ол чораш академик Обручевты шпинини ал-менинин амыл-ралы, үнүш-бойдузу-биле та-нышканнар.

Хандагайты ортумаа шко-

ЧОННУҢ ДЫШТАНЫЛGAЗЫНГА

Чурттакчы чоннун дышта-нылганын чөптүг организас-таар дөш республиканын тур-лар болгаш экскурсия тала-зы-биле область чөвүлүн улуг ажалды чөрдүп турар. Амыг үеде туризминин болгаш экскурсиянын чайгы сезону дооступ турар. Тыванын бар-дыг бүгү районнарындан ян-зы-бүрү мергежилди кижилери дымтангаланын чөп эртинерин күзөп, область чө-вүленинге көзүп турар. Олар-

нын аразында улутпур бүдү-рүлө чөдөргө амылчына-ры, кадыкчылар, механизатор-лар, саанчылар, албан-хаакчы-лар дөш чөдө кымнарын чөк дээр.

Току районда «Азас» турис-чи база сурагыш бар чы-дар. Чай дургузунда Тывадан, Красноярск крайдан, Абакан-дан, Новокузнецкден болгаш Сибирини өске-даа хоорайла-рындан нитизи-биле 300 ажит киж маңа дымтангып, кадыкшынын экижидип алганы дөш өөрүп четтиришкенин,

БИЛИН БЕДИТКЕН

Семинарнын кыркжыкчилери теоретиктиг билгаларын алга-нынын соонда ону херек кы-рынга шпини-шпин азы дөш хой хонуктуг, бергезиниң та-лазы-биле дөрткү категорияга хамааржыр турисчи похотту кылган. Ол похотту эртенни-

КАЗЫ

Урулгарын өөрсөдөгө-нүн ара кыдырар, школа-биле хүн бүрү быжыг харылзаа тулар хамаан чок, харин-лаа школа-дан оспаксыралды, өөрсөдөгө-нүн хоорун, уузмдыктыр, мырмын алгаш чөруй бээр мындыг таварылгалар болгаш өөрсөдөгө-нүн чөругү хө-рө-лүг, урулгар кижизилдигине шүүт удуу салдарлыг.

К. Түлүш мычкан чамдык ала-пелерини советок дирекция-зы эң мыланын суму Совет дөсчүр хөмчөз ап, билин-дирерин дилеп тур бис.

В. ШАРЫЙ-ООЛ, школа директору.

СПОРТ

ХОККЕЙ

Чуртук хоккейге чемпион болур дөш марылдаанын ийи ужуражышкынын октябрь он алдыда болган. Ленинградка армейчилер «Крылья Советов» командага 7:5 санга у-турган.

Горький хоорайга «Терпе-до» команда Москванын «Динамо»га утурган. Марыл-даанын түннели 6:2 санга болган.

(СЭТА-нын мөрг.).

ШЫДЫРАА

Чурттар аразынын маргыл-даанын — Алхынге турас-каткан ужуражышкыныга болган үшүу салгыга венгр гроссмейстер Ленделдин ССРЭ чемпиону Белавский-биле оюну 17-ги кашына хайым бооп дозуган.

Возаган француз арга-биле наамгаланып тургаш, 37 дуулар кеште голланд Бемин тигизэн. Стин (Великобритания) биле наразы-биле ойнаан Гелериниң аразына ужуражышкыны нарын байдалдыг апарган-нын соонда олар хайым кыл-дыр чөпчөзөшкөн. Бирн (АКШ) Норчонун 38 көштүк соонда удуу алган.

(СЭТА-нын мөрг.).

ТЕЛЕ-ВЕНЕНИЕ

- ОКТАБРЬ 18-ТЕ
МОСКВАДАН
- 9.00—Медээлер.
 - 9.10—Совет ырлар концерти. Оңут.
 - 9.40—Эки бараанарны хөй-үз.
 - 10.10—«Гамлет». Фильм-балет. Дм. Шостаковичиниң музыкасы. Оңут.
 - 10.50—С. Есенинин төртүтү-генинде бээр 80 чыл болганынга тураскат-кан кеш. Эвилелер Бажынын Колонна-лыг залында өңүт дамчы-дыла.
 - 12.20—ССРЭ-ниң хоккей чемпи-оннады. ЦСКА — «Дина-мо» (Рига). 3-жү үеи. В. И. Ленин аттыг Төз Сталинград Спорт ордун-дулдан өңүт дамчыды-ла.
 - 13.00—13.10—Чансар.
 - 13.10—«АБВГД-азэр». Оңут.
 - 13.40—«Эренин почта». Му-зыкалыг өңүт програм-масы.
 - 14.10—«Аматаннар аразында». Оңут.
 - 15.10—Концерт.
 - 15.25—«Кадкиш» програм-манын почтамы. Оңут.
 - 15.55—Классиктиг музыка кон-церти. Фортенпанога деизиг чөгаалар. РСФСР-ниң ааларлыг артизи Г. Аксёврод кууседир. Оңут.
 - 16.30—Информастыг программа (Францияны президент-тин Жискар д'Эстиниң СССР-ден чоруканы).
 - 17.00—Совет ырлар концерти. Оңут.
 - 17.30—«Уе». Информастыг программа.
 - 18.00—18.10—Чансар.
 - 18.10—«Жилбер Бекко ырлап тур». Оңут.
 - 19.00—«Москва болгаш мос-квичилер».
 - 19.30—Страсбургтук филармо-ния оркестриниң кон-церти.
 - 20.00—«Бойдус болгаш киж». Оңут.
 - 20.30—С. Есенинин төртүтү-генинде бээр 80 чыл болганынга тураскат-кан кеш. Эвилелер Бажынын Колонна-лыг залында өңүт дам-чыдыла.
 - 22.00—Медээлер.
 - 22.15—ССРЭ-ниң футбол чем-пионады. «Шахтер» (До-нецк) — «Спартак» (Мос-ква). Донечиниң дам-чыдыла.
 - 22.50—23.00—Чансар.
 - 23.00—Футбол марылдазы-нын уланчысы.
 - 23.45—00.15—«Уе». Информа-стыг программа.

Кино

- ОКТАБРЬ 18-ТЕ
- «НАЙРАЛ»: «Дым чангыс катал» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00 шактарда.
 - «ПИОНЕР»: «Алдын ала-гүр» 10.00, «Алдын-хөлдүг эртен» 11.40, 13.30, 15.20, 19.10, «Эттинимес» 17.10, 21.00 шактарда.
 - «КАА-ХЕМ»: «Чакыс-чакыс» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
 - «ВОСТОК»: «Хамаарышпас сугар» 15.00, «Доктор Исти-на чамдык» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.